

สรุปและอภิปราย

การวิจัยเรื่อง "สิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองกับสังคมไทย : การศึกษาเฉพาะระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523" นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองในสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 โดยจำแนกตามเนื้อหาและเหตุผลที่ห้าม
2. วิเคราะห์สิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 จำนวน 21 ชิ้น
3. เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 กับสภาพทางการเมืองและสังคมไทย

สรุป

การวิจัยครั้งนี้พบว่าก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เนื้อหาในสิ่งพิมพ์ต้องห้ามมักเกี่ยวข้องกับกบฏหรือการกบฏหรือการกระทำของผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน, กบฏหรือการกบฏหรือการกระทำของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาหรือชักชวนให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวอย่างสั้น ๆ คือเป็น เนื้อหาที่มีลักษณะของการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในแง่ของตัวบุคคลหรือสถาบันสังคมซึ่งยังไม่นิยมให้วิจารณ์กัน เมื่อหลังเปลี่ยนแปลงมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2475-2523 แล้ว จำนวนของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามมีมากขึ้นอย่างมาก ลักษณะของเนื้อหาที่มีความหลากหลายมากขึ้นเช่นกัน อาจจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ อันหมายถึงการดำรงไว้ซึ่งรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิ่งพิมพ์ต้องห้ามลักษณะนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 881 ชิ้น
2. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาประจำชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น 101 ชิ้น

3. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหา เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์มีจำนวนทั้งสิ้น 1 ชิ้น

สิ่งพิมพ์ทั้ง 3 ลักษณะนี้ถูกห้ามด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ เรื่องความมั่นคงของชาติ การลบหลู่หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคำสั่งนา และการไม่เคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองจำนวน 21 ชิ้น ระหว่างปีพ.ศ. 2520-2523 คือ ชีวทัศน์เยาวชน, ทัศนคติชีวิตที่ก้าวหน้าและธาตุแท้ของชนชั้นในสังคม, หลักสิทธิเสรีนิกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ, ว่าด้วยปัญหาที่ดินและข้าวนาของประธานเหมาเจ๋อตง, สังครามอุโมงค์, จรร่วมกันสร้างสรรค์ "สังคมนิยม", ว่าด้วยรากฐานทางสังคมของกลุ่มหินเปียวที่ค้ำานพรรค, คอมมิวนิสต์ปักกิ่ง: โรคไร้เดียงสา, ความเรียงว่าด้วยคำสั่งนา, ถัง เหล่เยียบตนาม, ปัญหาและแนวทางการต่อสู้ของผู้หญิง, พัฒนาการความคิดสังคมนิยม, มาร์กซ์ลงใจจะพิสูจน์อะไรอย่างไร, ก่อนไปสู่ภูเขา, ศัพระภาคของความรู้สึกใหม่, ความเป็นเอกราชของชาติกับปัญหาสามจังหวัดภาคใต้, กฎ ร.ศ. 130, โฉมหน้าศักดินาไทย, วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน, ใครสร้างใครทำ และรวมเรื่องสั้นประวัติของสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อล้วนมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติทั้งสิ้น แนวคิดนี้สามารถแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่

1. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาสนับสนุนหรือเผยแพร่ความคิดแบบสังคมนิยม
2. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาโจมตีรัฐบาลทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติงาน
3. สิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในความพยายามก่อการกบฏเป็นครั้งแรก
4. สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาโจมตีสหรัฐอเมริกา

ในแง่ความสัมพันธ์ของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 กับสภาพทางสังคมไทยในช่วงเวลานี้นั้น พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะเห็นได้จากเมื่อหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ผ่านพ้นไปแล้ว สิ่งที่ยังเหลืออยู่คือทัศนคติทางการเมืองที่หลากหลายในหมู่ประชาชน มีการแบ่งขั้วเป็นฝ่ายซ้าย-ขวาอย่างชัดเจน มีการต่อต้านซึ่งกันและกัน สิ่งทีสะท้อนให้เห็นได้ชัดถึงความสับสนในแนวคิดของประชาชนคือการมีสิ่งพิมพ์ที่เสนอแนวคิดแบบสังคมนิยมและความไม่พอใจในการปฏิบัติงานของรัฐบาลปรากฏอยู่โดยทั่วไป สิ่งพิมพ์เหล่านี้ได้รับการสนองตอบจากผู้อ่านอย่างเห็นได้ชัดในตลาดหนังสือ รัฐบาลในช่วงเวลานั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2520 ก็มีลักษณะอนุรักษ์นิยมสูง ความเจริญ

ของฝ่ายซ้ายก่อให้เกิดความหวุ่นวิตกจนต้องหาทางลดความกดดันนั้น ดังนั้น เป้าหมายหนึ่งของรัฐบาลในการลดอิทธิพลของฝ่ายซ้ายเพื่อเพิ่มความมั่นคงให้กับเสถียรภาพของฝ่ายรัฐบาล คือ การห้ามสิ่งพิมพ์ที่เล่นความคิดที่ขัดแย้งกับฝ่ายรัฐบาล ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐ จะพบว่า สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์สังคมนิยม และการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีรัฐบาลถูกห้ามมากที่สุด ในช่วงนี้ ทั้งที่แปลมาและที่แต่งขึ้นเองโดยนักเขียนคนไทย

อภิปราย

จากกรอบแนวคิดเรื่องเสรีภาพในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมของ วูลฟ์ และ วิลเลียมส์ ได้เสนอว่า เจื้อนโยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเสนอแนวความคิดของนักเขียน หากวรรณกรรมชิ้นใดมีเนื้อหา ลุดประสังค์ หรือทศณะ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมระบบวัฒนธรรม และระบบการเมืองในขณะนั้นให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง วรรณกรรมชิ้นนั้นจะมีบทบาทในการส่งเสริมเจตนารมณ์ของรัฐและจะได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แต่ในทางตรงกันข้ามหากการนำเสนอของนักเขียนมีเนื้อหา ลุดประสังค์หรือทศณะที่คัดค้าน หรือต่อต้านระบบวัฒนธรรม ระบบสังคมหรือลัทธิระบบวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ การเมือง สภาพการณ์ที่ตนหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วย วรรณกรรมประเภทนี้จะไม่ได้รับการยอมรับ เพราะถือว่าไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ (โดยที่อาจจะสะท้อนภูมิปัญญา ระดับสูงหรือทศณะของประชาชน) วรรณกรรมหรือผลงานนั้นจะเป็นสิ่งต้องห้าม

วิลเลียมส์ และ วูลฟ์ เห็นว่าแม้นักเขียนจะได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญญาชนกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในสังคม เพราะมีส่วนในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แต่นักเขียนเหล่านี้ก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากเจื้อนโยทางสังคม โดยเฉพาะ เจื้อนโยและปัจจัยทางการเมือง จากแนวคิดของทั้งวูลฟ์ และ วิลเลียมส์ ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามนุษย์ไม่สามารถมีเสรีภาพได้ ทั้งด้านความคิดและการกระทำ และกฎเกณฑ์นี้ก็ไม่มีข้อยกเว้นแม้กับนักเขียนที่ทำหน้าที่ผลิตผลงาน อันถือเป็นเรื่องที่มาจากราณณ์และจินตนาการส่วนตัว โดยจากการวิจัย "สิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองกับสังคมไทย : การศึกษาเฉพาะระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523" พบว่าสิ่งพิมพ์ที่ถูกห้าทั้งหมดมีที่มาจากการเล่นความคิดที่ขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐ

ผลของการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของวูลฟ์ และ วิลเลียมส์ กล่าวคือ นับแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เมื่อหมอบรัดเลย์เริ่มใช้หนังสือพิมพ์เป็น

เครื่องมือในการต่อต้านความอยุติธรรมในสังคม ก็ต้องถูกฟ้องร้องจนต้องเลิกกิจการ และเมื่อถึงนายทิม ลูชยางค์ (หลวงพัฒนาพงศ์ภักดี) การแตงนิราศหนองคายขึ้น เพื่อโจมตี ส้ม เต็จ เจ้าพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ ผู้ซึ่งกำส้งมีอำนาจในแผ่นดินสมัยนั้น ก็ทำให้วรรณกรรมชิ้นนี้ ถูกสั่งเผา ผู้แต่งต้องถูกลงพระอาญาจำคุก ลักษณะเช่นนี้มีอยู่เรื่อยมาจนเมื่อเปลี่ยนแปลงการ ปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว รูปแบบการปกครองที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งความก้าวหน้าทางด้านการศึกษาของประชาชน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชน เป็นไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งบางกรณีก็มีความสอดคล้องกับความต้องการของรัฐ แต่บางกรณีก็ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของรัฐ จากเสรีภาพที่มีอยู่อย่างจำกัดในระดับหนึ่ง ได้ทำให้ จำนวนของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามในช่วงปี พ.ศ. 2475-2523 มีเพิ่มขึ้นอย่างมากมาเป็นจำนวนถึง 983 ชิ้น โดยเหตุผลที่รัฐนำมาใช้ในการห้ามมีอยู่ 3 ประการคือ มีเนื้อหาที่กระทบกระเทือนต่อ ความมั่นคงของชาติ, ลบลู่สถาบันทางศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2523 เป็นช่วงที่สภาพทางสังคมและการเมืองไทยได้รับผล กระทบจากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 เป็นอันมาก ผลของการ มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในช่วงนี้ ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในหมู่ประชาชน เมื่อ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะที่ความคิดของคนแบ่งข้างออกเป็นฝ่ายซ้าย- ฝ่ายขวา มีสิ่งพิมพ์ที่เสนอแนวคิดขัดแย้งต่อระบอบการปกครอง, โจมตีการทำงานและนโยบาย ของรัฐบาล, ให้ข้อมูลในการก่อการกบฏเป็นครั้งแรกเมื่อปี ร.ศ. 130 เหมือนกับจะขึ้นให้ ก่อความวุ่นวาย รวมทั้งการโจมตีสหรัฐอเมริกาที่ถือกันว่าเป็นมหามิตรของประเทศไทย รัฐบาล จึงได้ประกาศห้ามสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐเสีย จะพบว่าจำนวนของสิ่งพิมพ์ ต้องห้ามที่ปรากฏในช่วง เวลาประมาณ 1 ปีที่นายธานินทร์เป็นนายกรัฐมนตรีมีทั้งสิ้นถึง 196 ชิ้น โดยเป็นสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางด้านการศึกษา เมืองทั้งหมด ซึ่งหากจะ เปรียบกับช่วง เวลาอื่นจะพบว่า มี จำนวนสูงมากหลายเท่าตัว

จากลักษณะ เช่นนี้ เป็น เครื่องยืนยันให้เห็นว่านัก เขียนที่ถือ เป็นตัวแทนของประชาชน ในการแสดงความคิดเห็นไม่อาจหลุดพ้นไปจากโครงสร้างทั้ง 3 คือ โครงสร้างทางวัตถุ (Material Structure), โครงสร้างทางสังคม (Social Structure) และโครงสร้าง ทางอุดมการณ์ (Ideological Structure) ได้ และจากการวิจัยนี้พบว่าเจตนารมณ์ของรัฐ คืออำนาจที่สามารถควบคุมการแสดงความคิดเห็นของนักเขียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อใดที่การนำเสนอ ของนัก เขียนขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐ ผลงานนั้นจะเป็นสิ่งต้องห้ามในทันที เจตนารมณ์ของรัฐ

ที่ปรากฏให้เห็นจากการประกาศห้ามสิ่งพิมพ์ก็คือ ประเทศไทยจะต้องปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีคำสอนพุทธเป็นคำสอนประจำชาติ และมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขข้อเขียนใด ๆ ที่ลบหลู่, ชัดแย้งจะไม่ได้รับการยอมรับ

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองกับสังคมไทยในช่วงเวลาอื่น ๆ เพื่อศึกษาแนวโน้มของการห้ามสิ่งพิมพ์ว่ามีเพิ่มมากขึ้น หรือลดลงอย่างไร มีความสัมพันธ์กับสภาพทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
2. ควรศึกษาอย่างลึกซึ้งว่าสิ่งพิมพ์ต้องห้ามเหล่านี้มีอิทธิพลต่อผู้อ่านหรือไม่ หากมีอิทธิพลต่อผู้อ่านเพศใด วัยใด ระดับการศึกษาสูงเพียงใด ในการศึกษาควรใช้วิธีศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อดูแนวโน้มว่าหากประชาชนคนไทยได้รับเสรีภาพในการพูด เขียน อ่าน อย่างเต็มที่แล้ว สิ่งพิมพ์เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อประชาชนตามที่รัฐบาลหวั่นเกรงหรือไม่
3. ควรวิเคราะห์โดยละเอียดว่ามีความคิดต้องห้ามใดบ้างที่ปรากฏว่าเป็นจริงในเวลาต่อมา
4. ควรศึกษาว่าทัศนคติของผู้นำในแต่ละยุคสมัยมีอิทธิพลต่อการห้ามสิ่งพิมพ์มากกว่าหรือน้อยกว่าอิทธิพลของสภาพทางการเมืองและสังคม
5. ควรศึกษาว่าทำไมสิ่งพิมพ์ต้องห้ามเท่าที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาในด้านความมั่นคงของชาติจึงมีมากกว่าด้านการลบหลู่สถาบันศาสนา และพระมหากษัตริย์